

Чкан Ірина

ст. викладач

Таврійський державний
агротехнологічний університет

м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУ УКРАЇНИ

Банківська система України за період свого існування пройшла складний шлях структурної перебудови, накопичення досвіду, засвоєння механізмів банківського бізнесу та нових фінансових інструментів. Майже у всіх країнах пострадянського простору виникла необхідність забезпечення економіки дешевими та довгостроковими ресурсами. Кредитування - один із методів забезпечення цього процесу. Він потребує складної та детальної організації, значної аналітичної роботи. Правильна організація банківського кредитування є основою для здійснення інших напрямів діяльності комерційних банків. В багатьох випадках, саме від того, як організовано процес кредитування, залежить ефективність діяльності банку в цілому. З розвитком банківської системи та довіри до банків з боку споживачів, підвищуються й довіра до споживчих кредитів.

Діяльність сучасного банку важко уявити без роботи з фізичними особами. В останні роки, незважаючи на певні проблеми, їх діяльність стає все більш соціально орієнтованою, спрямованою на розширення спектру послуг, що надаються населенню.

Споживчий кредит займає властиве тільки йому місце у системі кредитних відносин і має велику кількість структурних проявів, саме тому може застосовуватись велика кількість критеріїв його класифікації з метою ще більшої конкретизації його внутрішнього змісту. В більшості джерел ознаки, які використовуються в класифікації споживчого кредитування співпадають з

ознаками класифікації кредитів взагалі. Єдиної класифікації споживчих кредитів не існує, адже кількість ознак різниться у різних авторів. Так, споживчий кредит можна класифікувати за різними ознаками: об'єктами кредитування, кредиторами та позичальниками, формою видачі, цільовим характером, строками кредитування, строками повернення, способом надання і характером кругообігу коштів, порядком і способом організації надання, ступенем покриття кредиту вартості товару, видами забезпечення, способами погашення позики, характером і способом сплати відсотків, ступенем ризику тощо.

Споживче кредитування є одним з найпоширеніших видів банківських операцій у розвинутих країнах світу і є одним зі стимулюючих факторів розвитку економік цих країн.

Споживчий кредит має багато специфічних рис, пов'язаних із особливостями сфери особистого споживання громадян.

По-перше, цей вид позики відображає відносини між кредитором і позичальником, сутність яких полягає у кредитуванні кінцевого споживання, на відміну від позик, які надають суб'єктам господарювання для виробничих цілей або для придбання активів, що породжують рух вартості (наприклад, акцій, облігацій тощо).

По-друге, на відміну від інших видів кредиту, якими користуються переважно суб'єкти господарювання, споживчі кредити одержують, як правило, фізичні особи.

По-третє, споживчий кредит є засобом задоволення споживчих потреб населення, тобто особистих, індивідуальних потреб людей. Така позика прискорює отримання певних благ (товарів, послуг, робіт), які вони могли б мати (придбати) лише у майбутньому, накопичивши кошти, необхідні для купівлі цих товарно-матеріальних цінностей або послуг і робіт з будівництва тощо. Надання споживчих позик населенню, з одного боку, підвищує їх платоспроможний попит, життєвий рівень у цілому, а з іншого - прискорює реалізацію товарних запасів, послуг, сприяє створенню основних фондів.

По-четверте, всі види споживчого кредиту мають соціальний характер, оскільки вони сприяють вирішенню суспільних проблем - підвищенню життєвого рівня населення (передусім із низьким та середніми доходами), утвердженню принципів соціальної справедливості [1].

Все більше банків входять у ринок споживчого кредитування, оскільки короткострокове кредитування є одним із найбільш прибуткових продуктів для банків. Термін кредиту до 3-х років плюс порівняно невелика сума кредиту – комбінація, яка дозволяє позичальникам без особливих труднощів обслуговувати свої зобов'язання. Зі збільшенням попиту та кількості пропозицій посилюється також конкуренція між банками, проте цей факт особливо не впливає на вартість продукту. Пояснення просте: короткострокове кредитування – високоризиковий сегмент беззаставного кредитування, ризики за яким покриваються безпосередньо за рахунок ціни. Тож, як правило, банки намагаються виділити переваги своїх пропозицій за рахунок інших характеристик: швидких ухваленень рішень за кредитом, розширення каналів продажу, розвитку Інтернет-банкінгу, якості післяпродажного обслуговування і т.д. [2].

Згідно із даними Національного банку України до масового кредитування фізичних осіб українські банки перейшли в 2004 році. Так, в 2005 році частка банківських кредитів виданих домогосподарствам становила 8,1% обсягу ВВП. У 2005 - 2008 роках обсяг кредитування фізичних осіб щороку у порівнянні з попереднім роком зростав майже у 2 рази. І в 2008 році частка банківських кредитів наданих домогосподарствам сягнула 29,6% обсягу ВВП.

Звичайно, банківські установи займають левову частку ринку споживчого кредитування населення. Але, незважаючи на зазначене, кредитні спілки також є активними гравцями ринку споживчого кредитування, хоча активізація їх діяльності відбувалася не такими значними темпами. У 2005 році частка кредитів наданих членам кредитних спілок становила 0,3% обсягу ВВП, і до 2008 року збільшилася до 0,6% обсягу ВВП.

На думку фахівців, активне зростання споживчого кредитування протягом 2005 - 2008 років викликано, з одного боку, високим рівнем дохідності зазначеного виду операцій, спрощенням процедури видачі коштів, а, з іншого, зниженням попиту на кредити з боку суб'єктів господарювання через несприятливий інвестиційний клімат в Україні та збільшенням вартості кредитних ресурсів [3; 184].

Споживчий кредит, як будь - який інший кредит, відноситься до категорії кредиту, а отже йому притаманні всі відомі принципи кредитування. Реалізація кредитних відносин відбувається шляхом кредитування, яке реалізується з допомогою процесу кредитування. На сьогоднішній день існує досить широкий спектр банківських продуктів з споживчого кредитування, як на світовому ринку так і на ринку України. Особливо швидкими темпами розвиваються банківські продукти з використанням новітніх технологій, наприклад таких, як кредитні картки.

Список використаних джерел

1. Ачкасов М. Споживчі кредити [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.consumerinfo.org.ua
2. Петринін Ц. Конкуренція на ринку споживчого кредитування підштовхує до розвитку сервісних переваг [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.vab.ua
3. Кириченко О. А., Патерікіна Л. В. Банківське кредитування споживчого ринку : проблеми розвитку // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 7. – С. 182-197.